

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 maja 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał odwołującego płatnika składek - (...) spółkę z o.o. w K. do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku w kwocie 1.119,86 zł.

Odwołanie od wskazanej decyzji wniósł płatnik składek - (...) spółka z o.o. domagając się jej zmiany i ustalenie, że nie ma obowiązku zwrotu na rzecz organu rentowego emerytury nienależnie wypłaconej H. K. w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Zainteresowany nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 19 grudnia 2019r. zmienił zaskarżoną decyzję przyjmując, że (...) Spółka z o.o. w K. nie ma obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia w kwocie 119,86 zł za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że płatnik składek - (...) spółka z o.o. w K. została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym z dniem 30 stycznia 2003 roku. Przedmiotem przeważającej działalności spółki jest działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie.

W wyniku przeprowadzonej kontroli w 2018 roku organ rentowy ustalił, że ubezpieczony H. K. zatrudniony był w 2015 roku w spółce na podstawie umowy o dzieło. Organ rentowy zakwestionował te umowy i zakwalifikował je jako umowy o świadczenie usług. Zastrzeżenia płatnika składek do ustaleń protokołu kontroli nie zostały uwzględnione. Płatnik składek sporządził korektę dokumentów, zgłosił w 2019 roku H. K. do ubezpieczeń, zadeklarował za niego składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres 2015 roku zgodnie z ustaleniami pokontrolnymi.

Ubezpieczony był w 2015 roku zatrudniony w Spółce (...) S.A. w B. Kopalni (...) w B..

Decyzją z dnia 25 maja 2016 roku organ rentowy dokonał rozliczenia pobieranej przez ubezpieczonego emerytury z przychodem osiągniętym w 2015 roku, przyjmując że łączny przychód wyniósł 31682, 96 złotych i nie przekroczył niższej kwoty granicznej, to jest kwoty 32911,10 złotych. Wydział kontroli poinformował w dniu 25 lutego 2019 roku, że płatnik składek nie wystawił zaświadczenia o wysokości przychodu osiągniętego w 2015 roku w kwocie 2.348,00 zł. Decyzją z dnia 6 maja 2019 roku dokonano ponownego rozliczenia za 2015 roku i ustalono przychód w wysokości 34.030,96 zł, co spowodowało przekroczenie niższej kwoty przychodu w wielkości 32.911,10 zł. Uzyskany przychód spowodowało pobranie nienależnego świadczenia w wysokości 1.119,86 zł.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy powołał się na art. 84 ust. 2 i ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 300 z późn. zm).

W ocenie Sądu pierwszej instancji nie budzi najmniejszych wątpliwości fakt, iż przychód ubezpieczonego powodował zmniejszenie świadczenia za rok 2015 o kwotę 2.348,00 zł. Kwota świadczenia ustalona była w niewłaściwej wysokości, a zatem była nienależna. Sąd pierwszej instancji wskazał, że mając na uwadze

powyższe, wypłata części świadczeń winna być zatem wstrzymana, powołał się przy tym na art. 134 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 z późn. zm.) i orzecznictwo, tj. kolejno wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 6 grudnia 2001r. (sygn. akt III AUa 768/01) oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 września 2014r. (sygn. akt II UK 570/13) i z dnia 3 października 2000r. (sygn. akt II UKN 1/00). Przepisem art. 84 ust. 6 ustawy systemowej objęte są jedynie sytuacje przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przez płatnika składek danych mających wpływ na podjęcie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i ich wysokości, jeśli dane te okażą się nieprawdziwe. Przepis ten dotyczy wyłącznie takiej sytuacji, w której pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń, a jednocześnie nie można stwierdzić odpowiedzialności osoby, której świadczenia wypłacono, bowiem nie można uznać, że pobrała je nienależnie.

Zdaniem sądu orzekającego, skoro przepis ustanawia jedynie odpowiedzialność płatnika składek za przekazanie nieprawdziwych danych, to nie sposób uznać by takiej odpowiedzialności podlegał też płatnik składek, który nie przekazał organowi rentowemu danych, co miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Naruszenie obowiązku informacyjnego nałożonego na płatnika składek przepisem art. 127 ustawy emerytalnej z woli ustawodawcy nie skutkuje jakimikolwiek sankcjami.

W sytuacji, gdy faktycznie odwołujący płatnik składek nie przekazał organowi rentowemu jakichkolwiek danych, w tym również żadnych danych nieprawdziwych, o których mowa w art. 84 ust. 6 ustawy systemowej to nie jest on zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń przez H. K..

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., uwzględnił odwołanie.

Apelację od ww. wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości i podnosząc zarzuty:

1. naruszenia przepisów postępowania:

- art. 368 § 1¹ k.p.c. poprzez ustalenie faktów niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy, że odwołujący nie podał nieprawdziwych danych podczas, gdy pismem z dnia 22.02.2016r. podał, że zainteresowany H. K. z tytułu zatrudnienia w spółce (...) w roku 2015 osiągnął przychód w łącznej kwocie 20.682,96 zł i w tym okresie nie wypłacono pracownikowi żadnych innych wypłat, które podlegałyby uwzględnieniu przy ustaleniu przychodu mającego wpływ na zawieszenie lub zmniejszenie pobieranego świadczenia, tym samym pominął kwotę w wysokości brutto 2.348 zł przekazaną do wypłaty w dniu 7.01.2015r. z tytułu umowy cywilnoprawnej o świadczenie usług nazwanej przez płatnika błędnie umową o dzieło;

- art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, co doprowadziło do sprzecznych istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającego na pominięciu dowodu z protokołu kontroli płatnika składek oraz treści zawartej przez niego z H. K. umowy o dzieło z dnia 1.12.2014r., wraz z protokołem odbioru robót i rachunkiem za wykonaną pracę na kwotę 2.348 zł przedstawioną do wypłaty w dniu 7.01.2015r., w kontekście ustalonego przedmiotu działalności spółki, a także okolicznością, że płatnik składek zgodził się z ustaleniami zawartymi w protokole dot. umów cywilnoprawnych (nazwanych przez płatnika umowa o dzieło) i sporządził korekty dokumentów;

2. naruszenia przepisów prawa materialnego:

- art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych
i art. 127 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emerytach i rentach z FUS w związku
z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2, art. 34 ust. 2, art. 36 ust. 1-2, art. 41
ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 66
i art. 81 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a
także art. 627, art. 734 § 1 k.c. i art. 750 k.c. poprzez
ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż odwołująca się nie przekazała
i nie była obowiązana przekazać organowi rentowemu żadnych danych, a tym samym również danych
nieprawdziwych, podczas gdy jako profesjonalny podmiot prawa gospodarczego błędnie i z korzyścią dla siebie
zakwalifikowała faktycznie wykonywaną przez H. K. i dwie inne osoby umowę zlecenie rodzącą obowiązek opłacania
składek na ubezpieczenie społeczne jako umowę o dzieło, tj. umowę takiego obowiązku nierodzącą, a co zostało
ujawnione w wyniku kontroli ZUS i skutkowało późniejszym skorygowaniem przez płatnika składek dokumentacji
zgłoszeniowej
i rozliczeniowej na prawidłowo złożoną.

W świetle naprowadzonych okoliczności, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela oraz przyjmuje za własne.

Nie podziela natomiast sąd drugiej instancji wykładni i zastosowania prawa materialnego, a to przepisu art. 84 ust. 6 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 423). Przepis ten stanowi, że jeżeli wypłacenie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami,

o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot, za cały okres, za który nienależne świadczenia zostały wypłacone. Przepis ten był przedmiotem wykładni w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego.

W wyroku

z dnia 3.03.2020r., II UK 306/18, Sąd Najwyższy wskazał, że odpowiedzialność płatnika składek z art. 84 ust. 6 ustawy systemowej opiera się na winie.

Przekazanie nieprawdziwych danych stanowi bowiem czyn niedozwolony. Oznacza

to, że podstawą odpowiedzialności płatnika składek jest wina w niewykonaniu

lub nienależytym wykonaniu obowiązku przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegająca na niedochowaniu należytej staranności.

W wyroku z dnia 16.05.2017r., I UK 186/16, Sąd Najwyższy wskazał, że konieczną przesłanką odpowiedzialności płatnika na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegająca

na niedochowaniu należytej staranności. Z kolei w wyroku z dnia 24 stycznia 2017 r.,

I UK 36/16, Sąd Najwyższy odwołując się do uchwały z dnia 19 października 1988 r., III UZP 33/88 (OSNAPiUS 1989 nr 12, poz. 199) wskazał, że obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń obciąża płatnika składek poza zakresem ubezpieczeniowego pojęcia „świadczeń nienależnie pobranych”, gdyż nie polega

na „zwrocie świadczeń”, lecz na wyrównaniu szkody wyrządzonej przez spowodowanie wypłacenia przez organ ubezpieczeń społecznych świadczeń osobie, której się nie należały.

W doktrynie zauważa się, że sformułowanie „obowiązek zwrotu świadczenia” jest nieprecyzyjne i mylące, gdyż obowiązek płatnika nie polega na zwrocie świadczenia, lecz w istocie na wyrównaniu szkody wyrządzonej przez spowodowanie wypłacenia przez organ ubezpieczeń społecznych świadczeń nienależnych (por.

S. Płażek, Z. Salomon: Zwrot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, Palestra 1988 nr 8-9, s. 56).

Zatem przepis art. 84 ust. 6 ustawy systemowej przewiduje wyrównanie szkody przez płatnika lub inny podmiot, która zostaje wyrządzona na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązku przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji.

Ponadto warunkiem zastosowania przepisu art. 84 ust. 6 ustawy systemowej jest możliwość przypisania płatnikowi lub innej osobie winy w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu obowiązku przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegającej co najmniej na niedochowaniu należytej staranności.

Przedmiotem działalności (...) Sp. z o.o. jest działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie. Odwołująca i H. K. zawierali umowy nazwane umowami o dzieło. W związku z zawarciem wskazanych umów nazwanych odwołująca nie przekazywała do ZUS informacji o przychodzie uzyskanym przez ubezpieczonego w 2015r. Obowiązek taki jest nałożony na pracodawcę i zleceniodawcę zgodnie z przepisem art. 127 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018r., poz. 1270 ze zm.). Organ rentowy przeprowadził kontrolę u odwołującej i uznał, że powyższe umowy w istocie są umowami zlecenia. (...) Sp. z o.o. w wyniku powyższego dokonał zgłoszenia ubezpieczonego do ubezpieczeń i zadeklarował za niego składki na ubezpieczenie zdrowotne za 2015r. zgodnie z ustaleniami pokontrolnymi.

W ocenie Sądu Apelacyjnego odwołującej można przypisać niedochowanie należytej staranności w zawarciu umów o dzieło podczas, gdy prawidłowa ocena rodzaju powierzonych ubezpieczonemu pracy powinna skutkować zawarciem umów zlecenia. Odwołująca jest podmiotem profesjonalnym, od którego wymaga się należytej staranności i znajomości norm prawnych regulujących zawierane umowy, ich cechy i następstwa wynikające z ich zawarcia.

Zasada swobody umów nie może być rozumiana w ten sposób, że strony zawierają umowę, która ma wszelkie cechy umowy zlecenia, a jedynie formalnie nazywają ją umową o dzieło. Takie rozumienie powyższej zasady jest niezgodne z przepisem art. 353¹ k.c., który wyraża zasadę swobody umów, stronom umów przyznaje się możliwość ułożenia stosunku prawnego wedle swego uznania byleby jego treść i cel pozostawała w granicach zakreślonych przez prawo, naturę (właściwość) stosunku prawnego oraz zasady współżycia społecznego.

Odwołująca nie wykonała obowiązku przekazania informacji organowi rentowemu o przychodzie zleceniobiorcy H. K. w 2015r., do czego była zobowiązana na podstawie obowiązujących przepisów. Niewykonanie opisanego obowiązku wynikało zaś z niedochowania należytej staranności polegającej na wadliwym zawarciu umów o dzieło w miejsce umów zlecenia. Zachowanie odwołującej spowodowało pobranie nienależnego świadczenia w wysokości 1.119,86 złotych.

Na podstawie art. 84 ust.6 ustawy systemowej odwołująca jest zobowiązana do zapłaty tej kwoty na rzecz organu rentowego.

Zarzucane w apelacji naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 k.p.c. nie miało miejsca. Sąd oceniając dowody nie przekroczył zasady swobodnej oceny dowodów i prawidłowo ustalił stan faktyczny. Sąd pierwszej instancji uwzględnił,

że odwołująca zawarła umowy o dzieło z ubezpieczonym i ostatecznie zgodziła się ze stanowiskiem ZUS, że w istocie były to umowy zlecenia.

Sąd nie naruszył art. 127 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emerytach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2, art. 34 ust. 2, art. 36 ust. 1-2, art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 66 i art. 81 ustawy z dnia 27.08.2004 r.

o świadczenia opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a także art. 627, art. 734 § 1 k.c. i art. 750 k.c. bowiem uznał, że ustalony stan faktyczny w sprawie nie pozwala na zastosowanie art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych co w konsekwencji skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji i nie dokonywał wykładni wskazanych wyżej przepisów prawa materialnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

/-/SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus